

LENNON

TIM RILEY

LENNON

DE MENS, DE MYTHE, DE MUZIEK

Vertaald door
Maarten Polman
Meile Sniijders
Piet Verhagen
Han Visserman

Ambo|Amsterdam

ISBN 978 90 263 2440 6

© 2011 Tim Riley

© 2012 Nederlandse vertaling Ambo|Anthos *uitgevers*, Amsterdam en
Maarten Polman, Meile Sniijders, Piet Verhagen en Han Visserman

Oorspronkelijke titel *Lennon. The Man, the Myth, the Music – The Definitive Life*

Originally published in the United States and Canada as *Lennon*. This translated edition
published by arrangement with Hyperion, an imprint of Buena Vista Books

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Omslagillustratie © Hulton Deutsch Collection/Corbis

Foto auteur © Richard Pasley

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers n.v., Antwerpen

Voor Sara Laschever, mijn held

INHOUD

Voorwoord 9

I PRE BEATLES, 1940-1959

- 1 No Reply 17
- 2 Something to Hide 38
- 3 She Said She Said 53
- 4 Nobody Told Me 72
- 5 Pools of Sorrow 93

II THE BEATLES, 1960-1969

- 6 Well Well Well 109
- 7 I Found Out 131
- 8 A Man You Must Believe 142
- 9 Isolation 168
- 10 Hold On 195
- 11 Thick of It 217
- 12 One Sweet Dream 228
- 13 Watching the Wheels 258
- 14 Another Kind of Mind 279
- 15 In a Play 319
- 16 I Should Have Known Better 355
- 17 How? 380
- 18 Thank You Girl 408

III THE BEATLES VOORBIJ, 1970-1980

- 19 Just We Two 451
- 20 I'll Cry Instead 487
- 21 You Can't Do That 503
- 22 I'm a Loser 530
- 23 Get Back 558
- 24 Three of Us 577

Epiloog 609

Beknopte bibliografie 627

Beknopte lijst internetbronnen 635

Beknopte discografie Parlophone en Apple 637

Dankwoord 663

Noten 669

Register 693

Copyright foto's 711

VOORWOORD

Wanneer twee grote heiligen elkaar ontmoeten, is dat een ervaring die nederig stemt. De lange strijd om te bewijzen dat hij een heilige was...

– Paul McCartney, tekst voor *Two Virgins*, 1968

Toen John Lennon in november 1968 zijn mede-Beatles het hoesontwerp voor *Unfinished Music No 1: Two Virgins* liet zien, deinsden ze geschrokken terug. McCartneys tekst stond onder een naaktfoto van Lennon en zijn vriendin Yoko Ono, waarop ze hand in hand in hun slaapkamer stonden met een post-coïtale grijns op hun gezicht. Sir Joseph Lockwood, de voornamelijk directeur van EMI, weigerde de plaat uit te brengen en zei dat hij John en Yoko 'lelijk' vond. In Amerika schrok ook Capitol Records ervoor terug, en zelfs toen het album door een onafhankelijke distributeur werd verspreid, werden er in New Jersey dertigduizend exemplaren in beslag genomen omdat de hoes 'obsceen' zou zijn. De experimentele sound kreeg minder aandacht dan de controversie. Niemand begreep waarom Lennon nog meer olie op het vuur gooide na het pr-debacle dat hij had veroorzaakt door zijn Britse vrouw en kind te verlaten voor deze Japans-Amerikaanse 'conceptueel kunstenaar', nota bene aan de vooravond van het eerste Beatles-album in anderhalf jaar, de dubbel-lp *White Album* (dat oorspronkelijk *The Beatles* heette).

Tegenwoordig zouden we de foto minder aanstootgevend vinden dan destijds: Lennon zette The Beatles-mythe ermee te kakken en stelde het oppervlakkige en ridicule popsterendom aan de kaak, nog terwijl zijn band nieuwe creatieve hoogten bereikte. Dit was pas zijn eerste mediacampagne van een reeks, waarmee hij de bedoeling had zich te ontworstelen aan The Beatles.

Toen deze zorgeloze foto in juli 1968 werd genomen, zwoegden The Beatles op de 'vergiftigde' opnamesessies voor *White Album*, die maakten dat Geoff Emerick, de geluidstechnicus van EMI, halverwege verontwaardigd opstapte. Kort daarop gooide ook drummer Ringo Starr de handdoek in de ring. Lennon en McCartney werkten toen allang niet meer samen als songwriters; ze schreven ieder voor zich, ook al kregen de nummers het auteurschap Lennon-McCartney mee als handelsmerk. Hun samenwerking, ooit gebaseerd op gezonde wedijver, was ontaard in een regelrecht conflict. In diezelfde hectische periode spraken de andere bandleden hun veto uit over de eerste versie van Lennons 'Revolution' omdat ze het nummer te traag vonden, maar zelfs de vlamme remake kwam niet verder dan de B-kant van McCartneys 'Hey Jude', hun opwekkende zomersingle.

Voor de anderen viel de steeds moeilijker te overbruggen kloof samen met de aanwezigheid van Yoko Ono: zij zaaide tweedracht binnen de groep. Lennon had geen passief-agressievere aanpak kunnen kiezen om de chemie van de groep te verstoren. Yoko woonde niet alleen ongevraagd opnamesessies bij, maar ook de besloten groepsdemo's en zakelijke bijeenkomsten bij Apple, waar ze meepraatte alsof ze bij de band hoorde. Zelfs de 'Beatles-vrouwen' hadden nooit overal bij mogen zijn. Ono zwierf vrij door de EMI-studio, zonder zelfs maar te zijn voorgesteld aan George Martin, de producer van de band.

Maar hoeveel wrevel dat ook wekte bij de andere Beatles, de hechte band tussen Lennon en Ono was al immuun voor hun bezwaren.

Nu, zo'n veertig jaar na het uiteenvallen van de groep, is de Lennon-legende uitgegroeid tot een mythe van een geheel andere orde dan de mythe die destijds een internationale popster van hem maakte; een status die hij de laatste vijf jaar van zijn leven negeerde om zijn zoon Sean te kunnen grootbrengen. Op de radio zingt hij ons toe vanuit een geïdealiseerde muzikanten, bevroren in de tijd en ons geheugen, net als Buddy Holly of Eddie Cochran, de creatieve martelaren die in zijn ontvankelijke brein rondspookten toen hij zelf nog een puber was.

De overige drie Beatles kwamen halverwege de jaren negentig weer bijeen om hun eigen versie van de gebeurtenissen te vertellen in *Anthology*, de dvd en het boek waarin ze hun verhaal in een nostalgisch jasje staken. In 2000 werd het *greatest hits*-album 1 de snelst verkopende cd aller tijden, die in 28 landen op nummer één stond. Er werden over de hele wereld meer dan 31 miljoen exemplaren van verkocht en het was in Amerika het best verkochte album van dat decennium. Later werden The Beatles ook nog eens de best verkopende band van het nieuwe millennium. (Dit was het laatste album waarop gitarist

George Harrison meespeelde; hij overleed in december 2001.) In 2006 draaide de voorstelling *Love van Cirque du Soleil* in een theater in Las Vegas zes uitverkochte voorstellingen per week; er werd een speciaal geluidssysteem van producer George Martin en zijn zoon Giles gebruikt. Ook de aangepaste soundtrack van deze voorstelling werd een grote hit.

Lennons levensverhaal was natuurlijk al eerder volledig ondersteboven gekeerd. Op ieder beeldje van de *Anthology*-dvd is hij op de achtergrond onzichtbaar aanwezig en zijn bekende citaten leken steeds een dubbele betekenis te hebben, want het was erg onwaarschijnlijk dat Lennon zou hebben deelgenomen aan zo'n al te keurig, sentimenteel project dat was gewijd aan het uitvergrooten van een mythe die hij tijdens zijn leven juist voortdurend had willen doorprikken. Lennons rebellie na het uiteenvallen van The Beatles verbond het persoonlijke vlak met het esthetische: eerst ging hij ervandoor met Yoko Ono, vervolgens trouwde hij met haar een week nadat McCartney in het huwelijk was getreden met Linda Eastman, en ten slotte jammerde hij om de ondergang van The Beatles (op het vernietigende album *Plastic Ono Band* uit de jaren zeventig), ook al had hij daar zelf subtiel aan meegewerkt. Hij bouwde zijn façade als pacifist en politiekekeling weer op, terwijl hij ondertussen zijn voormalige partner McCartney belachelijk maakte (in 'How Do You Sleep?'), en begin jaren zeventig gaf hij zich tijdens een *Lost Weekend*-periode over aan banaal dronkenmansgedrag. Uiteindelijk, nadat hij een langdurige strijd met de regering-Nixon over zijn immigratie had gewonnen, koos hij voor een voorbeeldig bestaan van 'monogamie' en ouderschap tijdens een vijf jaar durende sabbatical. Toen hij in 1980 werd vermoord, verstomden de geruchten dat The Beatles weer bij elkaar zouden komen, maar slechts voor korte tijd.

In het najaar van 2009 werden alle Beatles-opnamen uit de jaren zestig schitterend digitaal geremasterd, een soort update na alle kleurloze verzamelcd's die sinds eind jaren tachtig waren uitgebracht. Door deze gezamenlijke releases begon zowel de Lennon-mythe als Lennons Beatles-erfenis aan een nieuw leven, raakten oude fans weer enthousiast en ontstond er een enorme groep jonge luisteraars. Onderzoekers die de opnamen tientallen jaren hadden bestudeerd, beluisterden de vocalen en instrumenten opeens met andere oren, waarbij allerlei eerder onopgemerkte details opvielen. Er kwamen nieuwe ideeën aan het licht en eerdere tegenstrijdigheden kregen hernieuwde aandacht. De subtiële close-harmonygedeelten in 'This Boy' en 'Nowhere Man' klonken indringender en McCartneys gitaarsolo's in 'Taxman' en 'Good Morning Good Morning' rijker, gruisziger en ronduit eigentijds. Deze remasters bevestigden – net als de gedetailleerde verslagen van opnamesessies, zoals *The Complete Beatles Recording Sessions* door Mark Lewisohn (1992) en *Recording*

The Beatles door Kevin Ryan en Brian Kehew (2006) – dat de nummers van Lennon en McCartney hun tijd ver vooruit waren.

De Britten beschouwen The Beatles tegenwoordig als een bijna net zo belangrijk boegbeeld van hun nationale identiteit als Shakespeare, en slechts weinigen voelen zich geroepen te verklaren hoe het kan dat een popmuzikant, ooit het meest verguisde kunstzinnige beroep dat er bestond, zich tegenwoordig moeiteloos handhaaft naast een vertegenwoordiger van de hoogste westerse cultuur. Het is algemeen bekend dat Lennon een traumatische jeugd heeft gehad, maar zelfs de betere biografen besteden soms niet meer dan één alinea aan de scheidingsscène in zijn jonge jaren (waarbij John, in juni 1946, in het huis van een oom in Blackpool moest kiezen tussen zijn vader Alfred Lennon en zijn moeder Julia Stanley Lennon). Dit zwarte gat van verlies hing als een donkere wolk boven zijn omgang met iedereen met wie hij een hechte band had. Lennon heeft zijn leven lang vaderfiguren nagelopen en gerouwd om zijn moeder, die verongelukt is toen hij zeventien was. ‘Ik heb mijn moeder twee keer verloren,’ zong hij ooit, en zoals bij veel van zijn teksten schuilt er meer waarheid in deze woorden dan veel fans denken.

In zijn relaties met de mensen die hem het meest na stonden – zijn creatieve partner Paul McCartney, zijn manager Brian Epstein, drummer Ringo Starr en zijn eerste vrouw Cynthia Powell – zorgde Lennon voor een evenwicht tussen bondgenootschap en kwetsbare genegenheid; hij leek bijna twee derde van zijn tijd bij The Beatles door te brengen met mensen die hij liever zou ontlopen. Nadat zijn eerste huwelijk op de klippen was gelopen, nam Lennons afhankelijkheid van McCartney ook af, terwijl die laatste hem toch steeds meer steunde in zijn buitenissigheden. (Een intrigerende uitleg van ‘Hey Jude’ is dat het nummer gaat over McCartneys genegenheid voor Cynthia en zijn vaderlijke sympathie voor Julian.) Ondanks hun vriendschap ontstond er een vete over de zeggenschap over de muziek. En Lennons invloed op McCartney is veel uitgesprokener en veel vaker besproken dan McCartneys subtielere invloed op Lennon. Meteen na het ontstaan van hun epische vete zorgde Lennon ervoor dat Ringo Starr de drummer was op zijn ‘scheidingsalbum’ *Plastic Ono Band* (1970), maar Lennon heeft nooit meegewerkt aan een soloalbum van McCartney of vice versa.

Deze relaties met anderen hadden een ‘hersenschimmige’ invloed op Lennons muziek: in 1966 schreef hij na het mislukken van zijn eerste huwelijk onder invloed van drugs een paar van zijn beste nummers (‘She Said She Said’, ‘Tomorrow Never Knows’ en ‘Strawberry Fields Forever’). Omgekeerd geldt dat hij later (in de periode 1975-1980), toen hij zich op het vaderschap en zijn privéleven wilde concentreren, minder sterk was in zijn muzikale werk. Wat is

de beste manier om Lennons muziek te begrijpen in verhouding tot zijn leven? Waar werpt de muziek licht op zijn leven en waar verzandt hij in mythen?

Ook Lennons talent als striptekenaar, illustrator, lithograaf en collagekunstenaar was van invloed op zijn werk. Zijn nummers vormen een rijk gestructureerd geluidsuniversum en bouwen voort op een levenslange interesse in popart en moderne kunst. Met Stu Sutcliffe, een medestudent aan de kunstacademie, struinde Lennon in 1960 Hamburgse musea af en ze bespraken de rock-'n-roll, die naar hun mening de beloften van de moderne kunst zou vervullen. Op een avond herkende Sutcliffe in een nachtclub tussen een aantal studenten de kunstenaar Eduardo Paolozzi en sprak hem aan over zijn werk; dat was lang voordat Paolozzi een voorbeeld zou worden voor Andy Warhol. Dit beeldende lijntje begint bij Sutcliffe en loopt via de klassieke Beatles-popart van Peter Blake (de hoes van *Sgt. Pepper*) en Richard Hamilton (de hoes van *White Album*) naar het op Magritte geïnspireerde Apple-logo, en het geeft Lennons tweede huwelijk met de New Yorkse conceptueel kunstenaar Ono iets noodlottigs.

Toen ik deze lijnen van Lennons verhaal probeerde terug te volgen, stuitte ik op verschillende belangrijke bronnen die niet meer worden herdrukt en geen aandacht meer krijgen. Pete Shotton, Lennons jeugdvriend uit Woolton, schreef in 1982 de autobiografie *In My Life*, waarin hij een uitgebreide, fascinerende kijk biedt op Julia Stanleys zuster, de hypocriete, preutse tante Mimi die John uiteindelijk zou opvoeden. Alfred Lennon vertelt in zijn memoires *Daddy Come Home* (1991) zijn kant van het verhaal over kleine Lennon, de periode in Blackpool en de aanvaringen tussen vader en zoon als volwassenen.

Veel journalisten gaan niet in op de tegencultuur waarvoor Lennon inspiratie bood, en het feit dat de spanningen binnen de jeugdbewegingen werden opgezweept door zijn nummers (van 'You Can't Do That' en 'And Your Bird Can Sing' tot 'Revolution', 'Imagine', 'Woman Is the Nigger of the World' en 'Beautiful Boy'). Maar dat is alsof je over Mohammed Ali zou schrijven zonder iets te zeggen over zijn immense status binnen de burgerrechtenbeweging. In het nieuwe tijdperk van wetenschappelijk onderzoek, ingeluid door de EMI-remasters uit 2009 die zijn samengeperst op één enkele groene usb-stick, was het niet meer dan logisch dat The Beatles-opnamen werden vergeleken met het populaire werk van Charlie Chaplin, Alfred Hitchcock, Duke Ellington en Louis Armstrong. Lennon zou er zeker om hebben gegrinnikt als hij wist hoe 'respectabel' de rockwereld sinds zijn dood is geworden; dat is misschien wel de prijs voor de veerkracht van zijn muziek.

Met zijn Beatles en ook daarna blijft Lennon een legende, een man die een beslissende invloed heeft gehad op onze tijd. Naar deze legende grijpen we te-

rug voor de dierbaarste verhalen over onze jeugd en de tijd dat we met vallen en opstaan volwassen werden. De muziek is nog altijd zo betoverend dat we ook in de moderne tijd Lennon en The Beatles willen bekijken als bron van betekenis. Maar wat zegt de muziek ons nu echt over Lennons gedachten en gevoelens? Waar komt zijn leven overeen met zijn kunst en waar probeert hij in zijn songs een gewichtige mythe rond zijn eigen persoon te vormen? Kan de muziek ons vertellen hoe het was om Lennon te zijn, of zegt die alleen iets over het beeld dat hij van zichzelf wilde schetsen? Is de Britse 'John Lennon' te rijmen met de Amerikaanse? Wat zeggen de overeenkomsten en tegenstrijdigheden ons over zijn prestaties? Dergelijke biografische vragen zijn intrigerend voor een muzikcriticus; het onderzoeken ervan maakt de songs alleen maar rijker en gecompliceerder, minder gehinderd door de spanningen van zijn tijdperk.

Tim Riley
Concord, Massachusetts,
2011

I

PRE BEATLES

1940-1959

NO REPLY

De ergste pijn is die van het ongewenst zijn, van het besef dat je ouders je niet nodig hebben zoals jij hen nodig hebt. Als kind wilde ik soms niet zien hoe grimmig het was. [...] Dit gebrek aan liefde sloeg ik op met mijn ogen en mijn hoofd.

– John Lennon, 1971¹

Liverpool was verschrikkelijk op 9 oktober 1940, toen Julia Stanley Lennon in kraamkliniek Oxford beviel van haar eerste en enige zoon. Voor de derde maand op rij werd de stad zwaar gebombardeerd door de Duitsers, die probeerden de aanvoerlijnen door de uitgestrekte haven van Liverpool, aan de Ierse Zee, te blokkeren. Deze haven, die is ontstaan rond de diepe monding van de Mersey en op het breedste punt vijftig kilometer meet van oever tot oever, was van groot belang voor de aanvoer van voedsel en brandstof naar het geteisterde land; de geallieerden noemden het de ‘Atlantische ingang’. Door Liverpool te treffen, hoopte Hitler Groot-Brittannië uit te hongeren en te onderwerpen, zodat hij het bij zijn andere Europese veroveringen kon voegen.

De eerste bommen op Liverpool werden in augustus afgeworpen, slechts twee maanden voordat Julia beviel van John. De Duitsers bestookten de stad met 454 ton brisantbommen en 1029 ton brandbommen, meer dan wat de Luftwaffe die maand op enige andere Britse stad liet vallen, inclusief Londen. In de weken daarna werden scheepswerven, fabrieken en luchthavens getroffen door een enorme hoeveelheid Duitse bommen en werden onder andere een herstellingsoord voor kinderen en een gevangenis geraakt. Duizenden mensen in de buurt waar Julia Stanley Lennon woonde werden dakloos; meer dan de helft van hen was afkomstig uit ‘de Bootle’, de zwaarst getroffen wijk,

waar vooral havenarbeiders woonden. Velen verhuisden naar afgelegen voorsteden en tienduizenden reisden de rest van de oorlog dagelijks op en neer naar de haven.²

De doodsbenauwde bevolking deed zijn best om nog enigszins de schijn van een normaal leven op te houden: winkels bleven open en de tuintjes werden verzorgd, zonder dat iemand wist hoe lang de bombardementen zouden duren. Opmerkelijk genoeg melden de meeste historici dat de geestelijke veerkracht die herfst groot was.³ Maar onder de oppervlakte heerste er in Liverpool, om maar te zwijgen van de rest van Engeland, grote ongerustheid over de vraag waar de oorlog op zou uitdraaien, en of hun land na afloop nog Groot-Brittannië zou zijn en niet een Vichy-achtige satellietstaat, een aanhangsel van het Derde Rijk, zoals het grootste deel van Europa en Noord-Afrika.

Op 8 oktober 1940, de dag voordat John Lennon werd geboren, zond BBC-radio de toespraak van Winston Churchill voor het Lagerhuis uit. Churchill beloofde dat de steden die door Duitse bommen verwoest waren ‘gezonder, en hopelijk mooier, uit de ruïnes zullen herrijzen.’⁴ In Liverpool en andere steden waar de bombardementen eindeloos leken aan te houden, putten de afgetobde burgers nieuwe moed uit Churchills toespraak. ‘Zijn woorden waren zo krachtig en hypnotiserend,’ schreef Isaiah Berlin later, ‘en zijn geloof was zo sterk, dat hij het volk puur door die welsprekendheid in zijn ban kreeg, en uiteindelijk meenden de mensen in zijn woorden te horen wat ze zelf dachten en voelden. Die gevoelens hadden alleen liggen sluimeren tot hij ze tot leven wekte.’⁵

Julia Stanley Lennon – door haar vier zussen ‘Judy’ genoemd – groeide op in een stabiel middenklassegezin. Haar grootvader, William Henry Stanley, was juridisch medewerker geweest op een advocatenkantoor; hij was ook amateurmuzikant en leerde zijn muzikale kleindochter Judy banjo spelen. William Henry was met zijn gezin vertrokken uit de sloppenwijk bij de haven tegen de tijd dat zijn zoon George trouwde met Annie Jane Milward. George en Annie trokken nog verder weg, naar Toxteth, destijds een wijk met rijtjeshuizen, halfvrijstaande cottages en keurige parken ten zuiden van het stadscentrum. Het gezin woonde op loopafstand van de Queen and Albert Docks, waar de Liverpool en Glasgow Salvage Association lag, het bedrijf waar George werkte, aanvankelijk als duiker en vervolgens als voorman van een bergingsploeg die gezonken schepen van de zeebodem haalde. Judy, de vierde van vijf meisjes, werd geboren in 1914, na Mimi, Elizabeth en Anne, maar vóór Harriet. George had echter zulk zwaar werk en zulke lange, meedogenloze werktijden dat zijn dochters hem als een onbekende zeeman beschouwden. Net als veel andere Liverpoolse gezinnen in dergelijke omstandigheden functioneerde het gezin Stanley als een typisch havenmatriarchaat.

George zou nooit een eigen huis bezitten; daarom waren de paar treetjes die de Stanleys waren gestegen op de maatschappelijke ladder des te precairder en waardevoller. In de immer klassenbewuste Britse maatschappij, waar je ‘plaats’ heel precies was vastgelegd en bij elk contact met je ‘hogergeplaatsten’ werd benadrukt, was *common* zijn een van de ergste dingen die je konden overkomen. Nu de Stanleys waren ontkomen aan dat lot, waren ze vastbesloten om niet weer terug te zakken. Volgens John Lennons eerste vrouw Cynthia was het grootste verwijt dat tante Mimi je kon maken dat je ‘common’ was.⁶

De statusangst van de Stanleys was een afspiegeling van de sociale onzekerheid van Liverpool zelf. De groezelige stad vol passanten en immigranten, afstammelingen van slavenhandelaren, Amerikanen van de nabijgelegen luchtmachtbasis Burtonwood en de bewoners van beruchte pensions, werd door de heersende Engelse elite beschouwd als een treurig bijproduct van de Industriële Revolutie. De stad was nuttig vanwege de drukke haven, maar zelfs vergeleken met het nabijgelegen Manchester schoot Liverpool op cultureel gebied tekort en was het de aandacht van de Britse aristocratie onwaardig. ‘Het lag in Engeland, maar hoorde er niet helemaal bij,’ schrijft Jan Morris, ‘want er woonde een onstuimige, soms explosieve mengeling van nationaliteiten – Ieren, Welshmen, Chinezen, Afrikanen en nog veel meer – en het was gebouwd op kapitalistisch ondernemerschap van de meest meedogenloze soort.’⁷ Er werd ook op Liverpool neergekeken omdat het lange tijd een knooppunt voor de Noord-Amerikaanse slavenhandel was geweest.

Lang voordat de stad werd verwoest door de oorlog, was de typische ‘Liverpooldian’ (inwoner van Liverpool) een lichtgeraakte persoon die een verbittert, komisch taaltje sprak dat was doortrokken van klassenhaat – een perfecte broedplaats voor Johns persoonlijkheid. De havenarbeiders spraken plat Scouse, onmiddellijk herkenbaar als arbeiderstaal, rijk aan suggestieve uitdrukkingen, zijn eigen schunnigheden en vele kleurrijke dooddoeners. Het Scouse, dat vaak wordt verward met het Londense Cockney, is een provinciaals arbeidersdialect dat met zijn rijke toonbuigingen meer lijkt op het Iers, waar het van afstamt. Aan het eind van een zin gaat de toon vaak omhoog zoals bij een vraag, waardoor gesprekken in het Scouse muzikaal klinken en een natuurlijke zelfspot lijken te hebben. Hoewel Lennon niet was opgegroeid in de haven en zijn accent veel minder zwaar was, sprak hij als volwassene vaak Scouse om mensen die hij belachelijk vond op de hak te nemen. Zoals de meeste *scousers* vond hij het leuk om tegenover buitenstaanders hun ergste vooroordelen over achterlijke noorderlingen te bevestigen. De *scousers* waren enorm trots op hun stad en streek – en Lennon nam dat over.

In de hoogtijdagen van de Liverpoolse scheepsbouw, van 1881 tot 1921, had

de plaatselijke elite een keur aan monumentale openbare gebouwen laten neerzetten ter meerdere eer en glorie van de stad en zijn vooraanstaande inwoners. In diezelfde welvarende jaren ontstond er een ring van groene buitenwijken rondom Liverpool, gebouwd op braakliggend terrein dat na twee eeuwen al te intensief gebruik was uitgeput en niet langer geschikt was als weidegrond voor de zuivelproductie, waarop de regionale economie sinds de middeleeuwen was gebaseerd. Met de welvaart groeide het inwonertal en ontstond er een nieuwe klasse van leraren, boekhouders, kleermakers, klerken, horlogemakers en kruideniers, die streefde naar een hogere levensstandaard en zich wilde onderscheiden van het beeld dat de Britten hadden van *working class* Liverpoollians.

Ook de kinderen van George Stanley rukten op naar het aanzien van de betere middenklasse, maar Judy had graag lol in het leven en zag het niet altijd zitten om de fatsoensregels te volgen waardoor ‘respectabele’ mensen zich lieten leiden. Ze was zelfverzekerd, egocentrisch, slank en knap, een opvallende jonge vrouw op hoge hakken, met glanzende rode nagellak en kastanjebruin haar, stijlvol in model gebracht naar het voorbeeld van de filmsterren van die tijd. ‘De mensen keken om als ze langsliep,’ vertelde Johns niet Leila Harvey. ‘Wanneer een brutale jongen naar haar floot, zei ze: “Hm, zelf zie je er ook niet slecht uit.”’⁸ Judy Stanley was vastbesloten om te doen waar ze zin in had, en dat was onder andere haar ouders provoceren. En Alfred Lennon, een jongeman zonder bijzondere vaardigheden, connecties of ‘klasse’, was uitermate geschikt om het zorgvuldig opgebouwde fatsoen van de familie Stanley op de proef te stellen.

Alfred was in 1912 geboren als vierde van de zes kinderen van Jack Lennon junior, een Ier die voor een expeditiebedrijf werkte. Jack was muzikaal en had tussen 1890 en 1900 door de Verenigde Staten getournd als zanger van Andrew Robertsons ‘Kentucky Minstrels’, een reizend gezelschap dat optrad in variététheaters en op braderieën. Hoewel er maar weinig informatie over hen bewaard is gebleven, weten we dat de muzikanten hun gezicht zwart maakten en populaire ‘negerliedjes’ speelden voor een Amerikaans publiek – een vreemde muzikale vooruitblik.

Rond 1900 verhuisde Johns grootvader van vaderskant terug naar Groot-Brittannië met een Amerikaanse vrouw, van wie de naam niet meer te achterhalen is. In plaats van terug te keren naar Ierland, vond Jack junior werk als expeditiemedewerker in Liverpool, dat tegen die tijd bekendstond als ‘Klein Ierland’.⁹ Na de dood van zijn eerste vrouw trouwde Jack met zijn Ierse huisvrouwster Maria McGuire (‘Polly’), die hem acht kinderen schonk, van wie er twee stierven. In 1917, na een leven van expeditiewerk, zang, reizen en drank,